

Paksi Borbála

CIVIL ERŐFORRÁSOK A PREVENCIÓ ÉS AZ ÁRTALOMCSÖKKENTÉS TERÜLETÉN

SZEREPVÁLLALÁS, KORLÁTOK, FELELŐSSÉGEK

JUBILEUMI SZAKMAI KONFERENCIA, 2012. JÚNIUS 15. BUDAPEST

A prevenció/ártalomcsökkentés területén dolgozó szervezetekről nincsenek naprakész, országos adatok

- **iskolai prevenciós szolgáltatókra vonatkozóan 2005-ben zárult** (Paksi B., Demetrovics Zs. (2005): Országos Drogprevenációs Adattár. CD. L'Harmattan Kiadó, Budapest)
- **nem iskolai prevenció 2008-ban** (Nádas E., Paksi B. (2009): Megelőzés. In: Felvinczi K., Varga O. (szerk): Jelentés a magyarországi kábítószerhelyzetről. SzMM, Budapest, 95-119)
- **alacsonyküszöbű szolgáltatókra vonatkozóan 2004-ben** (Márványkövi F és Rácz J (2005): Alacsony-küszöbű, droghasználókat ellátó szolgáltatások jellemzői Magyarországon, 2004-ben. Addiktológia (Addictologia Hungarica), 4,4, 431-459.)

A többi ellátási területen megjelenő szolgáltatásokról nincsenek adatok.

Legutóbbi kutatás a drogterápiás intézetekben 2009-ben (Topolánszky Á., Felvinczi K., Paksi B., Arnold P. (2009): Drogterápiás Intézetek körében végzett kutatás főbb megállapításai. KEF Országos Konferencia, Budapest, 2009.december 08.)

MADÁSZSZ-MADRISZ: 2009-2010
TÁMOP-2.5.1-07/1-2008-0136

"Függő(k) kapcsolatok - a drog területet képviselő civil szervezetek érdekképviseleti célú együttműködését fejlesztő projektje az ország három régiójában"

A projekt keretében végzett, 5 megyére* és Budapestre kiterjedő kutatás adatainak kiterjesztésével az **5-6 éves országos adatokhoz képest pontosabb becslést kaphatunk**. (Paksi B., Arnold P. (2010): A TÁMOP projekt célterületén jelen lévő civil szervezetek jellemzői, az általuk végzett tevékenység tartalmi vonatkozásai, és a projekttel szembeni igényei)

*Pest, Csongrád, Bács-Kiskun, Békés, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében.

A TÁMOP projekt célterületén összesen 93 olyan nonprofit (alapítvány, egyesület, egyház, egyházi szervezet, egyéb) szervezetet találtunk, melyek programszerűen prevenciós és/vagy alacsonyküszöbű tevékenységet végeznek.

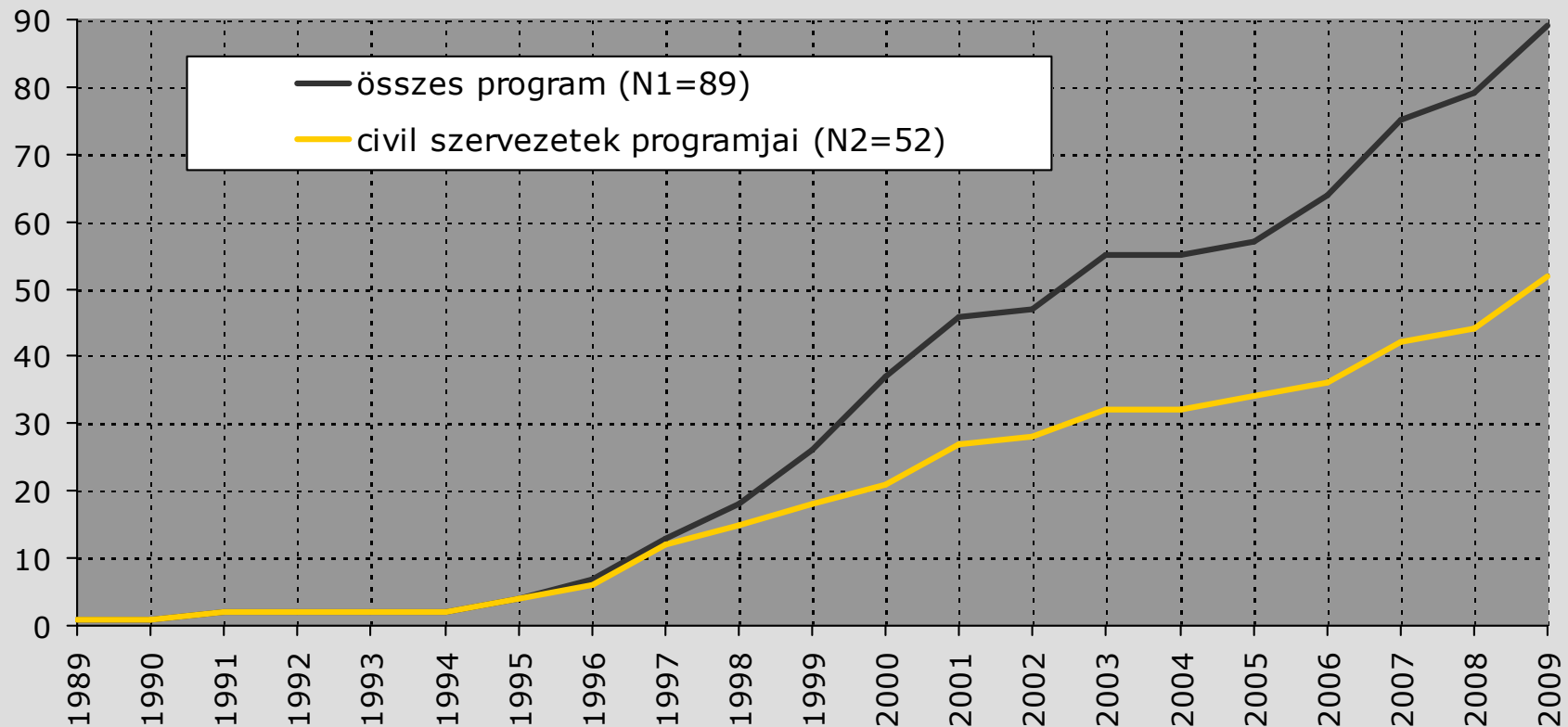
Amennyiben azt feltételezzük, hogy a szolgáltatók területi eloszlása nem változott jelentősen, akkor – a korábbi országos vizsgálatok során kapott területi eloszlások alapján – **2010-ben országosan 140-160 olyan civil szervezettel számolhattunk, melyek programszerűen prevenciós és/vagy alacsonyküszöbű tevékenységet végeznek.**

Ha ehhez hozzáadjuk azokat a szervezeteket, amelyek eseti jelleggel végeznek prevenciós és/vagy ártalomcsökkentő tevékenységet, akkor ez a szám **180-200-ra növekszik.**

A civil szervezetek által nyújtott prevenciós és alacsonyküszöbű szolgáltatások trendje (az indítás évének kumulált adatai)

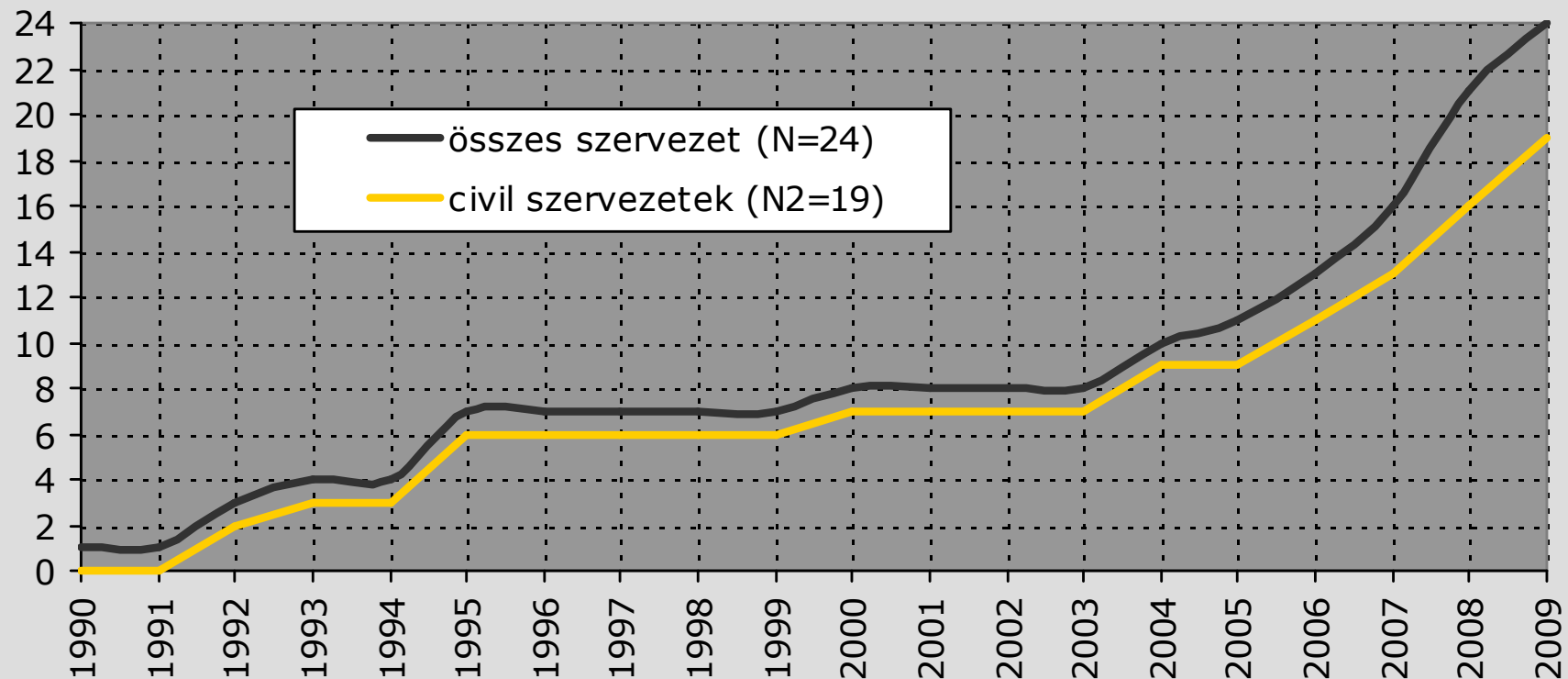

A civil szervezetek jelenléte a prevenciós programokban (a programindítás évének kumulált adatai)

A civil szervezetek prevenciós programindítása a területen megfigyelhető növekedéshez képest az utóbbi tíz évben kevésbé dinamikus.

A civil szervezetek jelenléte az alacsonyküszöbű szolgáltatásokban (a szolgáltatás indítás évének kumulált adatai)

A civil szféra szerepvállalása domináns, de az utóbbi években megfigyelhető a költségvetési intézmények szerepvállalásának megjelenése is.

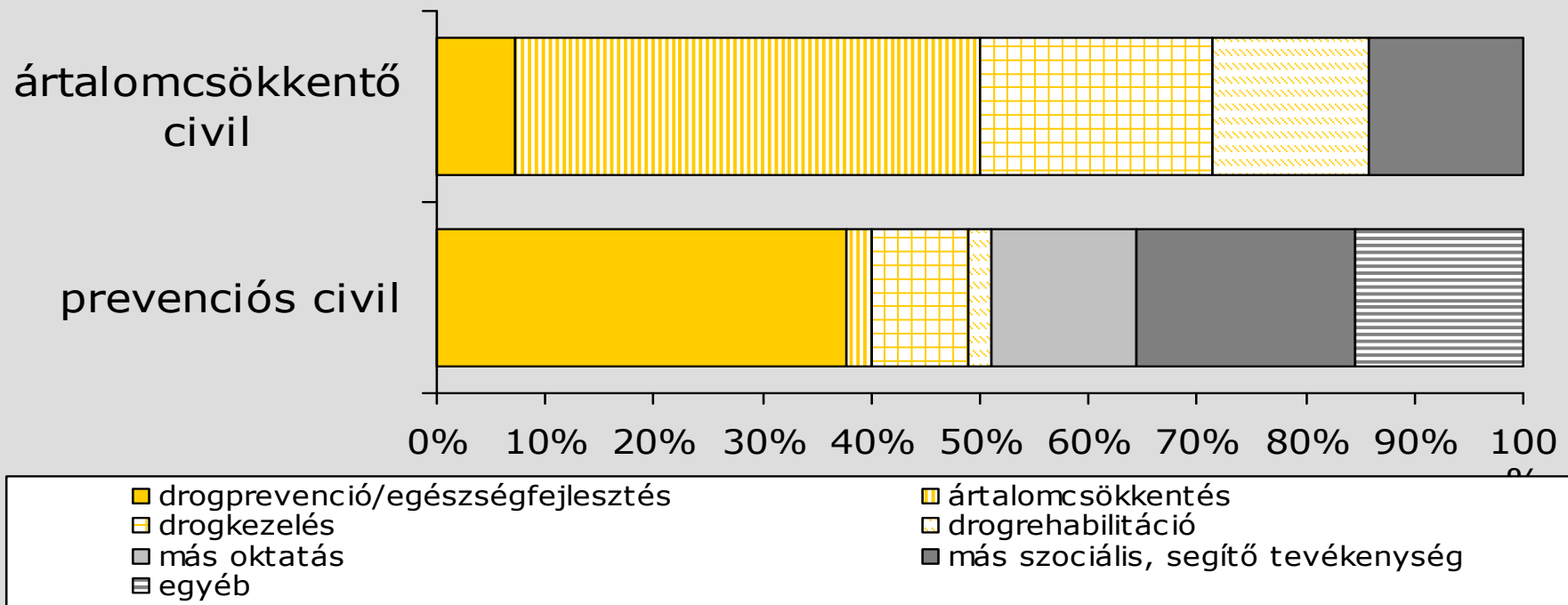
A prevenciós programot, ill. alacsonyküszöbű szolgáltatást működtető szervezetek megoszlása szervezeti forma szerint (%)

Szervezeti forma	Prevenációs szervezetek (N=63)	Alacsonyküszöbű szervezetek (N=18)
Alapítvány	30,2%	44,4%
Egyesület	33,3%	22,2%
Egyház/egyházi szervezet	3,2%	11,2%
Egyéb nonprofit szervezet	4,8%	0,0%
Nonprofit szervezetek összesen	71,5%	77,8%
Állami/önkormányzati szerv	14,3%	22,2%
Társas vállalkozás	7,9%	0,0%
Magánszemély	4,8%	0,0%
Válaszhiány	1,6%	0,0%
Összesen	100,0%	100,0%

A NONPROFIT ÉS A KORMÁNYZATI SZEKTOR KÖZÖTTI VISZONY EGYIK OLDALA:

A prevenciós és alacsonyküszöbű szolgáltatások terén a civil szervezetek olyan programot/szolgáltatást valósítanak meg, **amely területen az állami/önkormányzati szerepvállalás szükségessége jellemző** (az állami/önkormányzati szerepvállalás aránya a prevenciós szolgáltatók esetében 14%, az alacsonyküszöbű szolgáltatók esetében 22%)

A prevenciós programot, ill. alacsonyküszöbű szolgáltatást működtető szervezetek megoszlása FŐ TEVÉKENYSÉG SZERINT

Összességében az e területeken dolgozó civil szervezetek kétötöde fő tevékenységként a drogprobléma kezelésének valamilyen szegmensében tevékenykedik.

Szemponatok	A bevétel típusa	Prevenációs programok	Alacsonyküszöbű programok	
Folyamatossága	Állandó költségkeret	11,6	28,9*	
	Pályázati, alkalmi	78,4	57,2*	
	Teljesítményhez kötött	10,2	13,8	
Forrása megnevezése	Állami finanszírozói	57,7	82,0	
	Önkormányzati	7,9	12,2	
	Nonprofit	Alapítványi	0	0
		Egyesületi	2,1	2,1
		Adományozói	2,7	2,7
		Egyházi	0	0
A megrendelő (kliens)		15,9	1,1	

*az alacsonyküszöbű tevékenység finanszírozása 2009-ben, az adatfelvétel évében változott, így elképzelhető, hogy az „állandó költségkeret” és a „pályázati, alkalmi” sorokon keveredik az állami finanszírozás

A szervezetek finanszírozási szerkezete jelentősen **eltér a non-profitok országos bevételi szerkezetétől**: a **pályázati/alkalmi**, illetve a forrását tekintve **állami** bevételek aránya az összes bevételen belül **jóval nagyobb**. (Czakó, 2002, 2010)

EZ A FINANSZÍROZÁSI STRUKTÚRA A DROGSZAKMAI SZERVEZETEK / SZOLGÁLTATÁSOK HELYZETÉNEK FOKOZOTT KISZOLGÁLTATOTT-SÁGÁT, BIZONYTALANSÁGÁT HORDOZZA. (CZAKÓ, 2002, 2010)

Szervezetszociológiai vizsgálatok (pl. Bartal és Molnár, 2006, Czakó, 2002) rendre arról számolnak be, hogy a civilek és a kormányzat közötti párbeszéd/együtműködés sok szempontból nem szimmetrikus/partneri viszonyt takar.

- A szervezetek alternatív források hiányában kiszolgáltatottak: kizárólag az aktuális kormányzat önkorlátozásán, demokratizmusán múlik, hogyan differenciál a szervezetek között, melyek működését segíti, melyekét nem.
- A heterogén források hiánya felerősíti a domináns forrás mentén mutatkozó nehézségeket.
- Kiszámíthatatlanságot eredményez az ellátásban.
- Különösen azoknál a szervezeteknél, melyek fő tevékenységként a drogprobléma kezelésének valamilyen szegmensében tevékenykednek.

**A CIVIL ÉS A KORMÁNYZATI SZEKTOR KÖZÖTTI VISZONY
MÁSİK OLDALA**

A civil szervezetek aktuális szerepvállalásának jellemzőit nem ismerjük – nincsenek erre vonatkozó vizsgálatok. De kvalitatív jelzéseink vannak:

A MADÁSZSZ tagszervezetek véleménye/reflexiói a beszűkült források függvényében előállt helyzettel kapcsolatosan 2012 januárjában

Az alacsonyküszöbű szolgáltatások, illetve közösségi ellátások területén (is) dolgozók fele említett valamilyen, a normatív finanszírozás beszűkülésével kapcsolatos jelentős működési nehézséget, s további egynegyedük nagyfokú bizonytalanságának adott hangot.

- két szervezet esetében a szolgáltatás felfüggesztése vált szükségessé
- jelentős (2 főtől 18 főig terjedő létszámban) elbocsátások történtek
- többen a szolgáltatások ill. a nyitvatartási idő korlátozásával tudnak életben maradni
- néhány szervezetnél egyelőre nem történtek még a fentiekhez hasonló drasztikus lépések, de a szolgáltatások egész éves működtetését nem látják biztosítottnak
- „csak” elmaradnak a tervezett fejlesztések

A szervezetek általánosságban is a források beszűkülése okozta ellehetetlenedéstről számoltak be. A normatív finanszírozásban nem érintett tagszervezeteink többsége a források csökkenése következtében a szolgáltatások minimális szinten való működtetési lehetőségeiről, többen csőd közeli helyzetről számoltak be.

**Kvalitatív jelzés:
egy, a konferencia napján az egyik tagszervezetünktől érkezett levél**

„Számunkra a pályázatok megjelenésével, kiírásával, az állami források elosztásával, hozzáférhetőségével kapcsolatban egyre nagyobb a bizonytalanság. A pénzügyi bizonytalanság, forráshiány miatt sajnos nálunk további szolgáltatás és profilcsökkentést szükséges bevezetni. A programunk ettől a hónaptól bizonytalan ideig megszűnik. Ha a kialakult helyzet tartósan fennmarad, tartunk attól, hogy további tevékenységek kerülnek felszámolásra.”

LEHETŐSÉG: FORRÁSTEREMTÉS, ÖNKÉNTESSEG

A drogprevenációs programok többségében nem dolgoznak önkéntesek. A prevenációs szervezetek 27,5%-ának van olyan programja, amelyben legalább egy önkéntes dolgozik (Paksi, 2010). Az alacsonyküszöbű szolgáltatást végző szervezetek esetében az önkéntesek aránya 28% (Márványkövi és Rácz, 2004). **Ilyen alacsony önkéntes arányok a civil szférában egyetlen más tevékenységcsoportban sem jellemzőek:** általában a nonprofit szférában az oktatás területén a szervezetek 60%-a, az egészségügy területén működők 56%-a vesz igénybe működése során önkéntes munkát (Bocz és mtsai, 2006).

AKADÁLY: A DROGPROBLÉMÁVAL SZEMBEN JELENLÉVŐ KIREKESZTŐ, A PROBLÉMÁT TÁVOLÍTÓ TÁRSADALMI GONDOLKODÁS – KEDVEZŐTLEN TENDENCIÁK (Btk)

LEHETŐSÉG: HATÉKONY FORRÁSALLOKÁCIÓ

FELTÉTEL: AKTUÁLIS INFORMÁCIÓK A TERÜLETRŐL

A kutatások hiánya nem csak azt eredményezi, hogy nem tudjuk követni a változásokat. Hiányuk számos, a hatékony forrásallokációhoz nélkülözhetetlen területen érződik:

- tényalapú beavatkozások: a beavatkozások elvesztik a valósággal való kapcsolatukat
- hiány területekre fókuszáló fejlesztések
- bizonyítottan hatékony megoldások támogatása
- szolgáltatások összehangolása

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!